

Indias tredje front

Publisert i NY TID 25.04.2014 Side 24-26

Forfattere:

Lars Tore Flåten, førstelektor, Institutt for kulturstudier og orientalske språk UiO,
Francesca Refsum Jensenius, seniorforsker, Norsk utenrikspolitisk institutt (NUPI),
Geir Heierstad, førsteamanuensis, Institutt for kulturstudier og orientalske språk UiO,
Kenneth Bo Nielsen, forsker, Senter for utvikling og miljø UiO.

Valgkampen i India står nå ikke bare mellom Gandhi og Modi. Mer spennende er hva som skjer med «den tredje front». Sosialistpartiets veteran kan bli statsminister, hvis 74-årige Singh da ikke taper for en av tre mektige kvinner: Mamata, Mayawati eller Jayalalithaa.

Europeiske medier dekker den indiske kampen mellom hindunasjonalisten Narendra Modi (BJP) og Kongresspartiets arveprins, Rahul Gandhi. Men i India, som fram til 12. mai arrangerer verdenshistoriens hittil største valg med over 814 millioner stemmeberettigete, er de fleste velgere mest opptatt av helt andre politikere.

For velgere flest i India er det lokale eller regionale politikere som vanligvis regnes som de viktigste. For politikere regnes ofte som et bindeledd mellom staten og folket. De som kan gå imellom for å sikre at folk får utbetalt velferdsgoder og mase på at byråkratiet skal implementere lokale utviklingsprosjekter.

I den sammenheng er det få som ser på Modi eller Gandhi som «sin» mann. I tillegg er det ofte partiledere fra partier med en regional forankring som folk føler nærhet til. Disse er langt mindre kjent utenfor Indias grenser, men omtrent halvparten av stemmene ved indiske valg går til nettopp slike regionale partier. Og det er ikke utenkelig at en av lederne fra disse andre partiene ender opp som Indias nye statsminister.

I India, som i Norge, er det koalisjonspolitikk som råder. De siste tiårene har ikke noe parti kunnet få nok stemmer til å danne flertallsregjering, og India har derfor blitt styrt av ulike koalisjoner. De mest stabile koalisjonene har vært bygget opp rundt de to store nasjonale partiene Kongresspartiet og BJP. Men ikke alle partiene som er representert i Lok Sabha, parlamentet i New Delhi, ønsker å samarbeide politisk med BJP eller Kongresspartiet. Andre partier har derfor forsøkt å danne alternative koalisjoner, slik som den «tredje fronten» og en såkalt «føderal» front.

Det er mange som gjerne vil at disse alternative grupperingene skal bli et reelt alternativ til de to dominerende koalisjonene. Men sterke politiske motsetning og dårlig kjemi mellom partilederne har foreløpig gjort det vanskelig. Med nesten 40 partier representert i Lok Sabha, er listen med aktører lang når der snakkes om «den tredje» (eller «føderale») fronten.

La oss ta en kikk på noen av de mest sentrale partiene og deres markante ledere - kanskje det blir en av dem som blir Indias neste statsminister og som også Norge kommer til å måtte forholde seg til?

Sosialistpartiet

«Veien til Delhi går gjennom Lucknow», sies det ofte om indisk politikk. Lucknow er hovedstaden i Indias mest folkerike delstat, Uttar Pradesh (UP), og den som har ambisjoner om å sette seg til rette i statsministerstolen i Delhi, er nødt til å gjøre et godt valg i UP. Faktisk kommer hele 15 prosent av

medlemmene i Lok Sabha fra UP.

Mulayam Singh Yadav (74) er lederen av Samajwadi Party («Sosialistpartiet») som er basert i UP, og han er en av dem som har klare ambisjoner om å bli Indias neste statsminister. Han er en politisk ringrev som første gang ble valgt inn i delstatsparlamentet i 1967, har vært førsteminister i UP hele tre ganger, og han har også vært Indias forsvarsminister. De siste årene har Singh sittet i Lok Sabha, mens sønnen hans, Akhilesh Yadav, har overtatt førsteministerposten i UP.

Mulayam Singh ble født inn i en bonde-familie på landsbygda i UP, men ble tidlig politisk inspirert av den innflytelsesrike indiske sosialisten Ram Manohar Lohia (1910-1967). Mulayam Singh tilhører Yadav-kasten, en numerisk stor kastegruppe ganske langt nede i det nordindiske kastehierarkiet. Tradisjonelt var de ikke en spesielt innflytelsesrik gruppe politisk, men i løpet av 1990-tallet mobiliserte de politisk og fikk stadig mer makt. Gruppen utgjør omtrent 15 prosent av befolkningen i UP, og den er det politiske fundamentet i Samajwadi Party, som nå styrer delstaten.

Da han var ung, var Mulayam Singh kjent som en dyktig bryter, og denne fortiden har vært en viktig del av hans evne til å mobilisere yadavene - for identiteten til denne gruppen er mye basert på en maskulin kultur med fokus på fysisk styrke, penger og makt. En stor del av UPs muslimske minoritet har også tradisjonelt støttet Samajwadi Party, og sikhen Mulayam Singh er en av dem som har snakket høyest om behovet for politisk kvotering for Indias muslimer.

Derimot er det et ganske sterkt motsetningshold mellom yadavene og den store gruppen av daliter - de tidligere uberørbare - i UP. Til tross for at begge gruppene er lavkaste, samarbeider de ikke politisk. Dalitene har faktisk «sitt eget» parti i Bahujan Samaj Party, som under ledelse av den sterke kvinnen Mayawati (58), som har vært delstatsleder i UP hele fire ganger, har utviklet sig til å bli Singhs frem-ste politiske rival.

Disse to lav-kaste-partiene har alternert ved makten i UP de seneste årene, og motsetningen mellom disse partiene er så stor at det nærmest er utenkelig at de skal kunne gå inn samme regjeringskoalisjon etter valget. Men om alt går Mulayam Singhs vei, er det ikke utenkelig at en 74-årig tidligere bryter fra landsbygda i UP kan bli Indias neste statsminister.

Mamata-løsningen

«Hva Bengal tenker i dag, tenker India i morgen», pleide stolte og visjonære bengalske intellektuelle å si i gamle dager.

Hvis også India stemmer i morgen slik Bengal stemmer i dag, så kan en av Indias mest omdiskuterte politikere, bengalske Mamata Banerjee (59) bli Indias neste statsminister. Mamata er en fremtredende personlighet med mange fiender; men hun har også svært mange støttespillere som fremhever at hun er ærlig, hardtarbeidende og uplettet av de korrupsjonsskandalene som ofte kleber til indiske politikere som tapetklister.

Vest-Bengal, delstaten som Mamata kommer fra, ble styrt av en venstreorientert koalisjon ledet av Communist Party of India (marxistisk) i 34 år (1977-2011). Ifølge Mamata var kommunistenes styre basert på politisk manipulasjon og vold, som førte med seg økonomisk og kulturell stagnasjon og undertrykkelse av bengalere flest. Siden midten av 1980-tallet har Mamata vært Vest-Bengals frem-ste anti-kommunist - fram til 1998 som et ledende medlem av Kongresspartiet og deretter i spissen for sitt eget parti, «Trinamul-kongressen».

«Trinamul» betyr «grasrot» på bengalsk, og det er nettopp den bengalske grasrota og delstatens

stolte kulturarv som Mamata hevder at hun kjemper for.

Etter mange år i opposisjon lykkes Mamata med å beseire kommunistene i 2011-valget i Vest-Bengal. Siden da har hun vært delstatens førsteminister, og hun har brukt mye av tiden sin på å kreve større offentlige overføringer fra regjeringen i Delhi. Og hun har bedt dem om å ettergi noe av den massive, offentlige gjelden hun arvet etter sine politiske forgjengere. For henne er det Bengals interesser som står øverst på dagsordenen, og Trinamul har nesten ingen oppslutning utenfor Vest-Bengal.

Men Vest-Bengal er en folkerik delstat som sender mange representanter til Lok Sabha; og ifølge flere målinger kommer Mamatas Trinamul til å vin-ne opp til 25 mandater. Om det skjer, vil det gjøre Trinamul til Indias tredje største parti; og dersom Gandhi og Modi mislykkes i å bygge sterke koalisjoner, så har Mamata, som fremdeles bor i sitt beskjedne barndomshjem et steinkast fra et «red light district», en reell mulighet til å bli landets neste statsminister.

«All India»

Jayalalithaa (66) - kjent som «Tamilenes dronning» - er utvilsomt en av Indias mest fargerike politikere. Hun er i dag førsteminister i den sørlige delstaten Tamil Nadu, og hun fikk en del publisitet under fra sjakk-VM i november, da portretter av henne prydet veggene i bakgrunnen gjennom hele turningen da Magnus Carlsen og Anand utkjempet sine sjakkpartier.

Jayalalithaa sitt parti, «All India Anna Dravida Munnetra Kazhagam» (AIADMK), og Tamil Nadus andre store parti, Dravida Munnetra Kazhagam (DMK), har som navnene antyder opphav i den samme politiske bevegelsen.

Disse to partiene har skiftet på å ha makten i Tamil Nadu siden 1967, og denne maktkampen på hjemmebane har ført til at DMK og AIADMK aldri har befunnet seg i samme nasjonale regjeringskoalisjon. Dette vil neppe endre seg etter det kommende valget.

Bevegelsen som både AIADMK og DMK sprang ut fra, sto for en sterk tamilsk kulturnasjonalisme, rettet mot Nord-Indias kulturelle dominans. Dette inkluderte også en sterk motstand mot kastehierarkier. Klengenavnet «Tamilenes dronning» kan derfor virke noe paradoksalt. Men Jayalalithaa - som selv er høykaste - vet å spille på folkelige forventninger om en rik og velgjørende leder. Det faller seg også lett for henne å spille en glamorøs rolle i politikken, ettersom hun i utgangspunktet ble kjent for tamiler flest gjennom en årelang filmkarriere.

Særlig kom berømmelsen fra å spille mot film-helten Marudur Gopalan Ramachandran, kjent som MGR; mannen som stiftet AIADMK. MGR var førsteminister i Tamil Nadu fra 1977 til 1987, og da han døde, brøt det ut en intens maktkamp om ledervervet mellom enken hans Janaki og Jayalalithaa.

Det ble Jayalalithaa som gikk seirende ut av den kampen, og siden den gang har hun vært partiets ubestridte leder.

Rollen til Jayalalithaa i politikken på nasjonal nivå har derimot vært mye mindre klar. Under Jayalalithaas ledelse har AIADMK vært lite forutsigbart: Partiet støttet BJPs allianse på slutten av 1990-tal-let, for siden å alliere seg med Kongresspartiet. Nå ser det ut til at Jayalalithaa satser alt på å stable et tredje alternativ på beina, helst ledet av henne selv. Men blir de andre politiske lederne med på det?

Uklar framtid

Det er mange sterke personligheter på lokalt nivå i indisk politikk. Hver av dem har en stor følgeskare, og i hver sin delstat ses de på som naturlige statsministerkandidater. Det som er sikkert, er at disse, og andre, regionale partier kommer til å få mange stemmer ved dette valget, og at partienes sterke ledere alle sikter mot det øverste vervet.

Men om «den tredje fronten» ikke sanker nok stemmer til å komme til makten, eller ikke klarer å samle seg omkring en felles plattform, så kommer antageligvis noen av dem til å snu kappen etter vinden og alliere seg med enten BJP eller Kongresspartiet etter valget. Det er altså ikke lett å spå utfallet av dette valget.